

Mehato ya ho finyella boleng ya NWU:

Ho hlalisa boleng ka ho ikamahanya le maemo, ho hlahloba, ho atolosa le ho fetoha

Pale ya rona ya 2020 ya ho hlalisa boleng e ne e le mabapi le ho matlafatsa batho hore ba fumane dintho tseo ba kgonang ho di etsa le ho etsa hore ditsebo tsa bona di tlocome ka hara maemo ana a matjha a tlisitweng ke sewa sa Covid-19.

Ka 2020, sepheo e ne e le ho behela ba nang le seabo mohlala o motle; ho ba nka hore ba tsamaye le rona leetong le phephetsang empa e le le thabisang, mme rona hammoho le bona re hlalitsitse boleng ka **ho ikamahanya le maemo, ho hlahloba, ho atolosa le ho fetoha**.

Ka mantswe a mang: re tsetetse ho bona hobane re na le tumelo ho seo ba ka kgonang ho se etsa (seo re se kenyang), re ba hlalisedise boleng ka ho **hlahloba** menyetla e metjha le **ho atolosa** tjebelopele ya rona e le hore ba tswela pele ho hola le ho tlokoma (mesebetsi ya rona), ra etsa hore ba kgone ho **fetoha** e be ba nahanang ka mokgwa o tjhatsi (seo re se hlalising) mme qetellong ba kene mmarakeng wa mesebetsi le setjhabeng e se e le bahlalisi ba boleng ka bobona (seo re batlang ho se finyella).

Mehatong yohle ya rona ya ho finyella boleng, re fumana dikhaphithale tsa rona, re a di sebedisa le ho di fetola. Ka mohlala, e le karolo ya seo re se kenyang, re sebedisa mehlodi ya rona ya lekeno (khaphithale ya ditjhelete), basebetsi ba rona ba nang le ditsebo (khaphithale ya batho), mehaho le thepa (khaphithale ya tlhahiso) le mananeo a dithuto (khaphithale ya mahlale) ho hlalisa boleng bakeng sa baithuti ba rona (khaphithale ya batho). Le ha ho le jwalo, ka lebaka la sewa sa Covid-19, ka 2020 re ile ra tlameha ho **hlahloba** ditsela tse ntjha tsa ho sebedisa mehlodi ya rona ho boloka selemo sa dithuto.

Re ile ra boela ra tlameha ho **atolosa** tjebelopele ya rona le ho amohela menyetla e metjha e thabisang ya ho phetha mesebetsi ya rona ya letsatsi le letsatsi. Ka mohlala, re ile ra tlameha ho fumana mekgwa e sa tlwaelehang – boholo ka mesebetsi e etswang inthaneteng – e le ho tswela pele le mehato eo re e nkang ya dipuisano le setjhaba. Ka lebaka leo, re ile ra tswela pele ho hahla le ho boloka dikamano tse ntle le batho le mekgatlo tikolohong ya rona, ka tsela eo, ra eketsa khaphithale ya rona ya setjhaba le ya kamano.

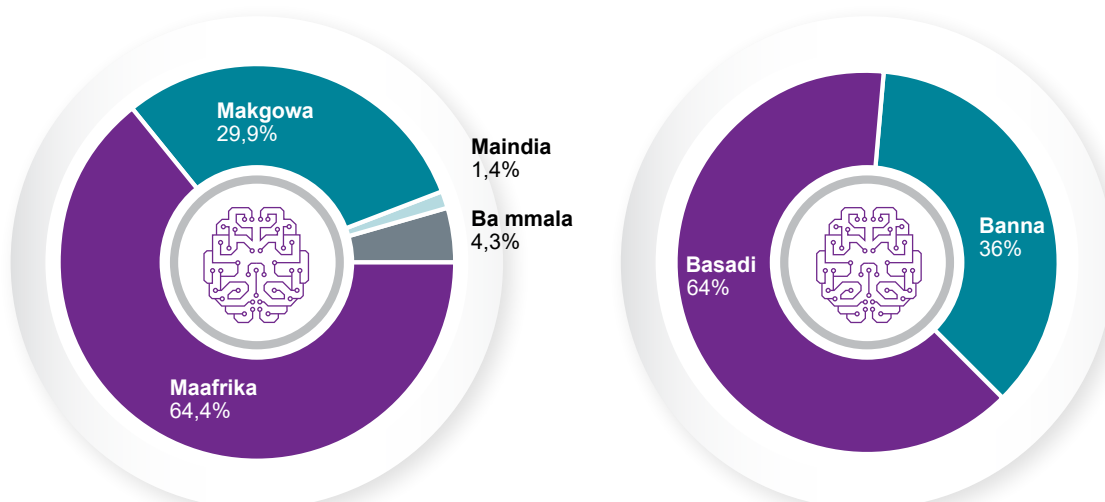
Ka 2020, re ile ra sebedisa diphetho tse ngata tsa dipatlisiso tsa rona (khaphithale ya mahlale le seo re se hlalising) ho fumana ditharollo mathateng a bakilweng ke sewa, ka tsela eo ra fetola – hangata re bile re boloka – maphelo le ho etsa bokamoso bo betere, boo e leng karolo ya seo re batlang ho se finyella.

Tlhalosong e latelang mabapi le mehato ya rona ya ho finyella boleng, o tla bona hore na re sebedisa dikhaphithale tsa rona tse fapaneng jwang e le dintho tseo re di kenyang, ebe ka mesebetsi ya rona, re di fetola dintho tseo re di hlalising le tseo re batlang ho di finyella.

Seo re se kenyang: Re tsetela ho seo batho ba ka kgonang ho se etsa

Baithuti ba rona

Baithuti ba rona ke ntho ya bohlokwa eo re e kenyang mehatong ya rona ya ho finyella boleng. Setshwantsho se ka tlase se bontsha popeho ya baithuti ba rona le bongata ba bona ka 2020:

Ho thaotha baithuti

Re ile ra **amahanya** karabelo ya rona dithokong tsa ba nang le seabo le se lebeletsweng ho rona ka 2020 e le hore re thibeke ho nama ha coronavaerase. Ka lebaka la sewa le ho kginwa ha ditshebetso le metsamao, re ile ra sitwa ho etela dikolo ka seko kapa ho tshwara diketsahalo tse ding tsa ho thaotha tse kang matsatsi a ho bulela batho hore ba tlo tseba ka rona le diketsahalo tsa dipapadi. Ka lebaka leo, re ile ra tlameha ho **hlahloba** le ho sebedisa mekgwa e metjha ya ho thaotha baithuti.

Ho atolosa mekgwa ya ho fumana dithuto bakeng sa baithuti ba NWU

UnivPrep ke lenaneo la selemo se le seng le tijaetsweng monwana ke Senate le fanwang e le lenaneo la ho ithuta ka nakwana mme le eketsa menyela ya ho finyella mananeo a tobileng a lengolo la dikri NWU. Selemo ka seng, batho ba etsang 45% ba nkileng karolo lenaneong la UnivPrep ba qetella ba tshwaneleha ho kenya kopo ya ho ithutela lengolo la dikri hantle

Thuso ya ditjhelete

Ka 2020, diofisi tsa NWU di ile tsa fana ka thuso ya ditjhelete e kaalo ka R2,4 bilione. Boholo e ne e le dithuso tsa mmuso tsa ditjhelete (le tjhelete e lekanyeditsweng e tswang dithusong tse ding tsa ditjhelete tse ka ntle), hammoho le tjhelete e ngata e tswang ditjheleteng tsa yunivesithi ya rona.

Thuso ya ditjhelete ya mmuso bakeng sa dibasari e bile R1,9 bilione (81% ya tjhelete eo kaofela e beheletsweng ka thoko bakeng sa dibasari, ho kenyelletsa dibasari tsa Funza Lushaka tse fanwang ke NSFAS). Tjhelete e kaalo ka R107 milione e ne e saletse morao ho NSFAS mafelong a selemo, e leng tjhelete eo hang ha e fumanwe, e tlang ho eketsa tlatsetso ya mmuso ya 85% tjheleteng yohle ya dibasari.

Re nehelane ka R211 milione bakeng sa dibasari tsa baithuti, e leng 8% ya ditjhelete tsohle tse beheletsweng ka thoko bakeng sa dithuso tsa ditjhelete. Ka ho tshehetsa tshebetso ya dithuto le baithuti ba hlohang, re eketsa sekgahla sa ditshebetso tsa rona hammoho le bohlokwa ba khaphithale ya rona ya batho mme re bontsha boikemisetso ba ho phethahatsa toka setjhabeng le boitshwaro bo bontshang ho hlokomela ba bang.

E le mohlala wa hore na re ile ra **hlahloba** ditsela tsa ho ikamahanya le 'maemo a matjha' jwang ka 2020, re ile ra tlameha ho **atolosa** thuso ya rona ya ditjhelete ho baithuti ba eketsehileng le ho feta. Re ile ra etsa sena ka ho fana ka dilaptop tse 3 534 tsa boleng ba R19,8 milione le data ya tjhelete e kaalo ka R12,4 milione e le hore baithuti ba rona ba ka tswela pele ka dithuto tsa bona inthaneteng mme ba qete selemo sa bona sa dithuto ka katleho.

Ntshetsopele ya baithuti le tshehetso

Re ntse re tswela pele ho fana ka tshehetso e tsepamisitseng kelello dithutong, haholoholo ka inthanete, e leng se etsang hore baithuti ba kgone ho finyella katleho dithutong tsa bona. (Tlhahisoleseding e eketsehileng mabapi le kamoo re eketsang katleho ya baithuti e fumaneha mona.) Moo maemo a sa tshwaneng a ho kginwa ha ditshebetso le metsamao a neng a re dumella ho thusa ka ditsela tse ding, re ile ra boela ra fana ka ditshebetso tsa tshehetso tseo e seng tsa dithuto tse kang tsa ditaba tse amanang le maikutlo, bophelo bo botle, dipapadi le bonono le ditshebetso tsa setso.

Basebetsi ba rona

Palo yohle ya basebetsi ba rona ke e nngwe ya dintho tsa bohlokwa tseo re tlatsetsang ka tsona. Ka 2020, re ne re na le basebetsi ba nako yohle ba 4 140 ha ho bapiswa le ba 4 077 ka 2019.

Theibole e latelang e bapisa palo yohle ya basebetsi ba rona ba nako yohle ba barutehi le ba diinstitjhuti tse ding tsa thuto e phahameng Afrika Borwa (ho latela tlhahisoleseding ya 2019 e hlahlobilweng ke HEMIS):

Institjhuti	Palo yohle
Yunivesithi ya Afrika Borwa (Unisa)	1 866
Yunivesithi ya Leboya Bophirima	1 575
Yunivesithi ya Johannesburg	1 330
Yunivesithi ya KwaZulu-Natal	1 249
Yunivesithi ya Pretoria	1 224
Yunivesithi ya Cape Town (UCT)	1 184
Yunivesithi ya Witwatersrand (Wits)	1 204

Ntshetsopele ya basebetsi le tshehetso

Basebetsi ba nako yohle ba NWU ba kenyeletsa barutehi ba 1 632 le basebetsi ba fanang ka tshehetso ba 2 508. Re ba nka e le karolo ya bohlokwa ya khaphithale ya rona ya batho mme re tsetela ho bona ka ho tswelang pele ka ho fana ka tshehetso le ntshetsopele eo ba e hlohang e le hore ba etse mosebetsi o tswileng matsoho.

Ha re fetohela ho ithuteng ka inthanete ka 2020, re ile ra **hlahloba** ditsela tse ntjha tsa ho tshehetsa basebetsi ba rona, ka mohlala, ka ho **atolosa** mekgwa ya rona ya dithupelo tsa kwetliso. Ka mohlala, re ile ra kenya tshehetsong diwebinara tse mmalwa ho matlafatsa barutehi ba rona hore ba ipabole mekgweng ya ho ruta inthaneteng ka tsela e atleheng.

Dithulusi tse ding tsa bohlokwa bakeng sa ho ntshetsa pele basebetsi ba rona ke tsa ho phahamisetsa barutehi boemong bo hodimo le mananeo a ho fana ka dikgau, jwalo ka ha ho hlalositse ka tlase. Re boetse re hatella bohlokwa ba boiketlo bo feletseng ba basebetsi ba rona. O tla fumana dintlha tse eketsehileng mabapi le ntlha ena ya ntshetsopele ya basebetsi karolong e hlaosang hore na re sebedisa leano lena la rona jwang.

Ho phahamisetsa barutehi boemong bo hodimo

Mohato wa selemo le selemo wa ho phahamisetsa barutehi boemong bo hodimo ke lenaneo la ho ba ela hloko le hahang barutehi bakeng sa bokamoso, ka mantswe a mang, barutehi ba kenyang letsoho mekgweng e metle le boitshwarong ba NWU jwalo ka institjuthi e sebakeng se le seng e ipabolang, mme ka ho pharaletseng, o tlatsetsa tabeng ya ho lemoha Morero wa Ntshetsopele ya Naha le ho dumellana le kgopolo ya Pan-African.

Bohlokwa ba ho etsa boleng bakeng sa dithuto le bakeng sa NWU ke yona ntho e susumetsang ho phahamisetsa barutehi boemong bo hodimo.

Kaofela, ho ile ha tjhaelwa monwana barutehi ba 102 hore ba phahamisetswe boemong bo hodimo ka 2020, e leng palo e lekanang le ya ba ileng ba phahamiswa ka 2019.

Ho tloha ka 2019 ho ya ho 2020, palo ya barutehi ba batho ba batsho ba ileng ba phahamisetswa boemong bo hodimo e ile ya nyoloha ka 8,3% ka kakaretso. Sena se bolela hore ho bile le keketseho ya 2% ya batho ba batsho ba ileng ba phahamisetswa boemong ba ho ba moprofesa ya boemong bo mahareng, 2% ya ba phahamiseditsweng ho ba moprofesa, 1,92% ya ba phahamiseditsweng ho ba barupedi ba boemong bo hodimo le 3% ya ba phahamiseditsweng boemong ba barupedi.

Ho hlokomela basebetsi ba rona

E nngwe ya diphephetso tse kgolohadi tseo re tadimaneng le tsona tabeng ya ho thaotha le ho boloka basebetsi ba rona ke tlhodiiso e teng dipakeng tsa diyunivesithi tsa Afrika Borwa bakeng sa ba nang le ditsebo thutong. Karabelo ya rona phephetsong ena, e amanang le sehlopha sa dikotsi sa 3 (ditaba tsa thuto) e tsamaisana le ho etsa bonnete ba hore re boloka basebetsi ba rona ba ikemiseditse ka ho etsa tikoloho e tshahetswang ke boitshwara bo bontshang ho hlokomela ba bang.

Sena se akareletsa bophelo bo botle mmeleng, maikutlong le setjhabeng hammoho le boiketlo ba basebetsi ba rona ditabeng tsa bodumedi. Kaha ba bangata ba bona ba ne ba sebeletsa hae ka 2020, re ile ra tlameha **ho atolosa** monahano wa rona le **ho hlaloba** ditsela tse ntjha tsa ho etsa dintho e le hore re ba tshahetse ka lenaneo la rona la ho boloka batho ba phetse hantle. Ka ho fana ka dithuso tse jwalo haholoholo ka tshabediso ya dipolatelyo tsa marangrang, re ile ra ipaka hore re malala a laotswe ho ikamahanya le maemo le **ho fetoha**.

Dithuso tsena ka ho kgetheha di ne di le mabapi le ho hlomella baokamedi bao basebetsi ba ikarabellang ho bona ka ho toba le dihlopha tsa bona hore ba tiwaele ho sebeletsa hae le hore ba tiisetse ha ba tobane le mathata. Ka mohlala, baokamedi ba ile ba fumana thupelo ya ho okamela ka tshabediso ya inthanete, ba hlomellwa hore ba sebetsane le maemo a thata a amang basebetsi le hore e le karolo ya boikarabelo ba bona jwalo ka baokamedi, ba kgothalletse bophelo bo botle ho basebetsi.

Thuso ya ditjhelete

Thuso ya ditjhelete bakeng sa dipatlisiso

Ho ile ha sebediswa hantle thuso e lekanyeditsweng ya ditjhelete e tswang ka ntle ka 2020 bakeng sa dipatlisiso le boqapi.

	Tse fanweng
Dibasari tse ikemetseng	R25 499 796.00
Dibasari tse ikemetseng bakeng sa ho tsamaya	R21 538.16
Dibasari tsa thuso ya dithuso tsa ditjhelete ya mmuso	R3 210 000.00
Dikgau tsa NRF tsa ba etsang dipatlisiso ka mora ho fumana lengolo la doctorate	R2 887 500.00
Meputso e filweng badulasetulo	R20 401 401.62
Dithuso tsa ditjhelete tse fanweng bakeng sa dipatlisiso	R17 919 833.16
PALO KAKARETISO ya tjhelete e fumanwang ho tswa ho NRF	R69 940 068.94
PALO KAKARETISO ya tjhelete e sa sebediswang ka 2020	R7 551 273.98

Thuso ya ditjhelete bakeng sa phetiso ya theknoloji le boqapi

Ofisi ya rona ya Tshehetso ya Phetiso ya Theknoloji le Boqapi e thehile letlole la dimilione tse 4 tsa diranta la thuso ya sethathong mohlaleng wa kopanelo ya thuso ya ditjhelete le SA SME Fund, e leng tshabediso dipakeng tsa mmuso, lefapha la basebetsi le kgwebo. Thuso ya ditjhelete ya sethathong e fana ka dithuso tsa ditjhelete tse fihlang ho R500 000 bakeng sa diporojeke tse mehatong e qalang tsa ntshetsopele ya theknoloji le ho tlatsetsa lenaneong la Letlole la Pele la Mokgatlo ho tsa Boqapi ba Theknoloji.

Ha mehlodi ya thuso ya ditjhelete bakeng sa phetiso ya theknoloji e ne e emisitswe kapa e filwe ba bang, sehlopha sa Tshehetso ya Phetiso ya Theknoloji le Boqapi se ile sa etsa boiteko bohle ho theha dikamano tse ntjha tsa thuso ya ditjhelete le metjha ho ba fanang ka thuso ya ditjhelete ka ntle.

Ha re ntse re hlaloba ditsela tse ntjha, re ile ra behella ka thoko tjhelete e kgethehileng hore e fumanehe bakeng sa diporojeke tse amanang le Covid-19. (Tliahisoleseding e eketsehileng mabapi le boiteko ba rona ba ho eketsa thuso ya ditjhelete bakeng sa dipatlisiso e ka fumanwa tlasa 'Dinthe tse hlano tseo re batlang ho di finyella e le hore re phethahatse leano la rona'.)

Thuso ya ditjhelete ya matjhaba

Theibole e ka tlase e bontsha thuso ya ditjhelete ya matjhaba eo lekala ka leng le e fumaneng ka 2020.

Thuso ya ditjhelete ya matjhaba bakeng sa dipatlisiso	Eo makala a netefaditseng hore a e fumane
Lekala la Disaense tsa Moruo le Bookamedi (Economic and Management Sciences)	R29 700.00
Lekala la Thuto	R371 981.67
Lekala la Humanities	R4 626.72
Lekala la Enjiniering	R1 853 091.37
Lekala la Saense ya Bophelo bo Botle	R4 954 131.49
Lekala la Saense ya Tlhaho le Temo	R7 623 476.49
Palo kakaretso yohle	R14 827 754.30

Mesebetsi: Ho hlahloba le ho atolosa bakeng sa kgolo e tswelang pele

Bona hore na re hlahloba jwang, ho atolosa le ho fetoha

NWU e kenya tshebetsong ho ithutela malapeng

Sewa sa Coronaaerase se entse hore NWU e tlamehe ho **hlahloba** ditsela tse ntjha tsa ho tsamaisa kgwebo ya rona e ka sehloohong.

Ka mohlala, re kentse tshebetsong ho ithutela malapeng, ho akarelletsang ho ithuta inthaneteng le ka ngollano. Basebetsi le baithuti ba amohetse mokgwa o motjha wa ho ruta le ho ithuta, e leng se entseng hore ba **atolose** ditsebo tsa bona le ho **fetoha** ho ba se fetang seo ba neng ba le sona pele.

Mesebetsi ya ho ruta le ho ithuta

Lefatshe la mosebetsi le fetoha ka potlako mme le dithuto tseo re fanang ka tsona di lokela ho kgema le dinako. Sena se boetse se re fa phephetso ya hore re **hlahlobe**, **re atolose** le **ho fetoha**.

Sena ha se bolele feela ho **ikamahanya** kapa ho ntjhafatsa dintlha tse kgethehileng le tse theknikhale tsa mananeo ao re fanang ka ona, empa se boetse se bolela ntho e nngwe ya bohlokwa, e leng ho kenyelletsa ditsebo tse ka fetiswang le ho ba le maikutlo a tenyetsehang.

Ka mohlala, tekolo ya rona ya tikoloho e bontsha hore ditsebo tse hlano tse ka sehloohong tse tla beng di hlokwa haholo ka 2025 e tla be e le tsebo ya ho nahana ka tsela e hlahlobisisang boemo le ho fumana mekgwa e metjha ya ho etsa dintho, ho ithuta ka ho nka karolo le maano a ho ithuta, ho rarolla mathata a rarahaneng, ho nahana ka mokgwa o tjhatsi le tekodisiso, le bokgoni ba ho qapa, ho iketsetsa dintho le ho nka bohato ba pele. Ena ke mefuta ya ditsebo tseo re tsepamisitseng kelello ho tsona ha re ntse re leka ho etsa bonnete ba hore thuto eo re fanang ka yona e dula e le e loketseng bakeng sa bokamoso.

Re boetse re tswela pele ka ho lekalekanya mananeo a thuto e le ho etsa bonnete ba hore re ikobela melao ya ka ntle le ho etsa hore re kgone ho fana ka mananeo a thuto a boleng bo tshwanang dikhamphaseng tsohle tsa rona.

Tlhahisoleding e eketsehileng e ya fumaneha karolong ya hore na re sebeditse jwang mabapi le leano la rona le ho atleha ho hodiseng khaphithale ya rona ya mahlale.

Ho eketsa phihlello le katleho ya baithuti

Ho tataiswa ke ya nang le boiphihlelo, ntshetsopele ya ho bala le thupelo ya tlatsetso ke tse ding tsa dithulusi tse sebediswang ke Setsi sa rona sa ho Ruta le ho Ithuta (Centre for Teaching and Learning [CTL]) ho etsa hore moithuti a tshwarelle le ho atleha.

Dintho tsena tse thusang di tlatsetsa palong e hodimo ya baithuti ba dulang ba tshwareletse yunivesithi, haholoholo ho baithuti ba selemong sa pele bao ha ba sa tshehetswe ka ho lekaneng ba ka ba kotsing ya ho nyahlatsa ha ba bapiswa le baithuti bao e seng e le kgale ba le teng. Tlhahisoleding e eketsehileng mabapi le kamoo re etsang bonnete ba hore baithuti ba a atleha le ho tshwarella e fumaneha mona.

Ho kgothaletsa thuto e tswelang pele

Ho ithuta bophelo bohle ho fetoha karolo ya bohlokwa ka ho eketsehileng mmarakeng wa mosebetsi kaha basebetsi le bahwebi maemong ohle a mesebetsi ya bona ba ba tlasa kgetello e eketsehang ya hore ba ntjhafatse ditsebo tsa bona le ho fumana tse ding tse ntjha. Yuniti ya rona bakeng sa Thuto e Tswelang Pele (Unit for Continuing Education [UCE]) e hlophisitse potefolio ya dithupelo tse kgutshwane tse sa tshwaneng tse thusang ho hahla basebetsi ba nang le ditsebo, ba sehlahlo le ba ikamahanyang le maemo bakeng sa Afrika Borwa.

Ha re tsepamisa kelello tabeng ya ho ntlafatsa kgolo le phaello, re tswela pele ho **atolosa** seo re fanang ka sona ka ho hlahisa dihlahiswa tse ntjha.

Ka 2020, batho ba 3 924 ba ile ba nka karolo dithupelong tse kgutshwane tse kopantsweng bakeng sa UCE le Sekolo sa Kgwebo sa NWU.

Mmaraka wa ho ithutela malapeng o boemong bo loketseng ba ho hola mme UCE e ntile ya sebetse ka thata ho **fetisetse** thupelo e kgutshwane mmarakeng ona ka ho fana ka yona inthaneteng. Ho fihlela jwale, dithupelo tse robedi tse qalang di se di hlauwe bakeng sa ho ithuta inthaneteng mme re tshepa hore re tla bona kgetelopele e eketsehileng tabeng ena ka 2021.

Ka sepho sa **ho hlahloba**, **ho atolosa** le **ho fetoha**, boikemisetso ba rona ke ho sebedisa tsamaiso e bontshang boqapi le e atlehang ya ho ithuta inthaneteng, ho hlahisa dintho tsa multimedia tsa boemo bo hodimo, le ho tswela pele re sebedisa diitekhnoloji tse hlahang.

Ho ntlafatsa menyetla ya ho hirwa ha ba fumaneng mangolo a thuto e phahameng

Setsi sa Mesebetsi e Ithutetsweng sa NWU se ile sa dula se sebetse le ho ba le tlhahiso ka 2020, sa sebedisa dipolathefomo tsa inthanete ho boloka menyetla eo e fanang ka yona ya ho hirwa nakong ya tlakotsi ya Covid-19. Tse ding tsa ditsamaiso le dithulusi tse entseng hore setsi se kgone ho sebetse e bile phothale ya mesebetsi ya Career Zone, ketsahalo ya pele moo ho sebedisitsweng inthanete ho kopanya bahiri le baithuti hore ba tsebane, dipolathefomo tsa marangrang le diwebosaete tsa setsi.

Ha re ntse re **hlahlola** ditsela tse ntjha, re ile ra potlakisa mokgwa wa ho etsa ditshebetso ka metjhini. Re ile ra ntlafatsa boemo ba tshebetso le ditumellano tsa ho sebedisa tlhahisoleseding bakeng sa ho potlakisa pokello ya tlhahisoleseding le ho etsa hore bahiri le baithuti ba NWU ba sebedisane habonolo. Penya mona bakeng sa tlhahisoleseding e eketsehileng mabapi e hore na re ntlafaditse menyetla ya ho hirwa ha ba fumaneng mangolo a thuto e phahameng jwang.

Ho tsepamisa kelello ntshetsopeleng ya dithuto le porofeshene

Katleho ya baithuti e itshetlehele ka matitjhere a ipabolang a yunivesithi, mme ke lona lebaka le etsang hore re hatelle bohlokwa ba ntshetsopeleng ya porofeshene ho barutehi ba rona. E meng ya mehato e nkilweng ya ntshetsopeleng

porofeshene NWU ke lenaneo la ho tiwaetsa barutehi ba batjha sebaka, Dikgau tsa ho Ruta ka Tsela e Ipabolang, mesebetsi e tsepamisitseng kelello ho sekolashipi sa ho ruta le ho ithuta, hammoho le Seboka sa Selemo le Selemo sa ho Ruta le ho ithuta.

Mesebetsi ya ho etsa dipatlisiso

Boholo ba mesebetsi ya rona ya ho etsa dipatlisiso e entswe ditheong tsa rona tse 54 tsa dipatlisiso, tse kenyelletsang badulasetulo ba 11 ba dipatlisiso le ditheo 43 tsa dipatlisiso. Tsona di akarelletsa ditsi tsa boipabolo tse hlano, diyuniti tse 11 tsa dipatlisiso, dintlha tse 14 tsa dipatlisiso tseo ho tsepamisitsweng mohopolo ho tsona, dihlopha tse 12 tseo ho ka etswang dipatlisiso ka tsona, ditheo tse supileng tse amohetsweng le yuniti e le nngwe ya dipatlisiso tsa kgwebo.

Ditekolo tsa ka ntle le ka hare tse etswang kgafetsa ho ditheo tsa rona tsa dipatlisiso di etsa bonnete ba hore di tswela pele ho hlalisa boleng bo phahameng ka ho fetisisa bakeng sa ba nang le seabo. Ditekolo tsa ka ntle di ile tsa tshetjhisetswa morao ka 2020 empa ditekolo tsa ka hare di ile tsa tswela pele, di lebisitse tlhokomelo ho boleng, tlhahiso, ho tshwarella le mekgwa e metle ya bookamedi.

Mohlala o mong wa kamoo re sebeditseng kateng hore re **atolose** ditsebo tsa rona ke wa hore re ile ra etsa hore tlhahlobo ya rona ya PhD e be inthaneteng, e leng se entseng hore ho be le tlaleho ya boitlhahlobo le leano la ho ntlafatsa.

Boemo ba hajwale ba dipatlisiso tsa NWU bo ka bonwa webosaeteng ya NWU.

Seo re se hlalisang: Ho fetoha ba nahanang ka mokgwa o tjhatsi

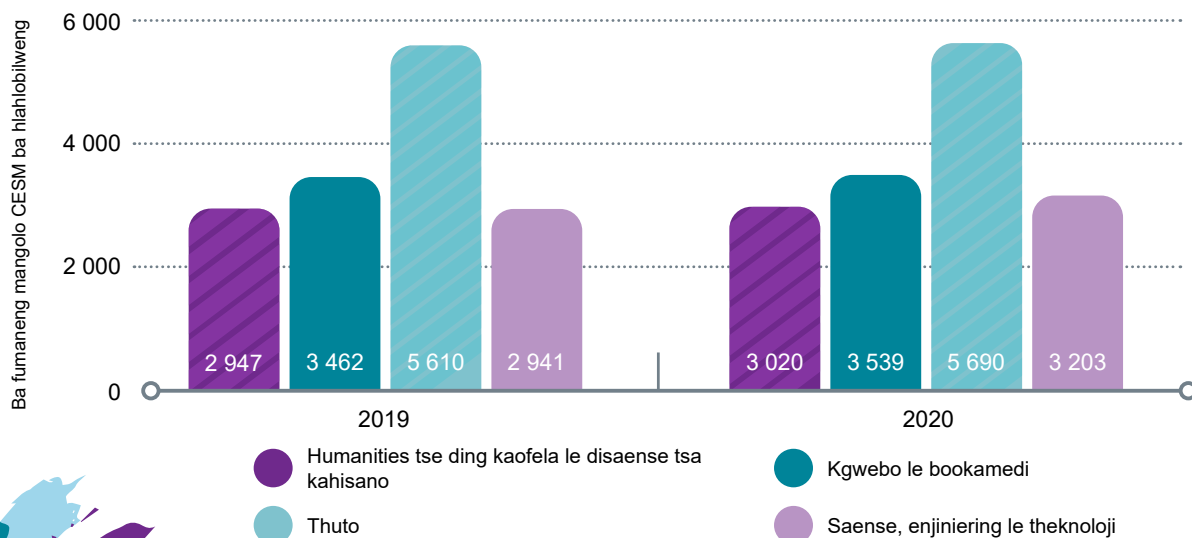
Se hlaliswang ke ho ruta le ho ithuta

Sekgahla sa katleho ya baithuti ba rona ba neng ba tla ditlasele se nnile sa dula karolong e fetang 85% ka dilemo tse tharo tse fetileng. Nako e qetilweng ke baithuti hore ba fumane mangolo e bile 1,12 ka 2020, e leng nako e ka tlase ho ya 2019, mme sena se bontsha hore boholo ba baithuti ba qeta dikri tsa bona ka nako e nyane.

Karolelano ya baithuti ho mosebetsi wa morutehi wa nako yohle (full-time equivalent [FTE]) ke 29,17: 1 (31,93: 1 bakeng sa 2019), ho bolelang hore mosebetsi a le mong wa morutehi o shebane le baithuti ba nako yohle ba 29,17.

Ho baithuti ba qalang ho ba yunivesithi, sekgahla sa ba ileng ba nyahlatsa ka lehare pele ba fumana dikri ho ba neng ba tla ditlasele se fokotsehile ho tloha ho 10,8% ka 2019 ho ya ho 9,1% ka 2020, mme se ntse se le tlase ha se bapiswa le ka tlwaelo sekthareng ena. Diphello tsa sewa sa Covid-19 di hlakile dipalong tse na.

Kerafo e latelang e bontsha palo ya ba fumaneng mangolo lekaleng ka leng la thuto bakeng sa 2019 le 2020.

Theibole e latelang e bapisa palo ya baithuti ba rona ba fumaneng mangolo le ya diinstitjuthi tse ding tsa thuto e phahameng Afrika Borwa (ho latela tlhahisoleding ya 2019 e hlahlobilweng ke HEMIS):

Institjuthi	Palo kakaretso
Yunivesithi ya Afrika Borwa	48 906
Yunivesithi ya Theknoloji ya Tshwane	16 871
Yunivesithi ya Leboya Bophirima	14 961
Yunivesithi ya Johannesburg	14 099
Yunivesithi ya Pretoria	12 651

Dikgau tsa ho ruta le ho ithuta

Dikgau tsa NWU tsa boipabolo ba ho ruta le ho ithuta di tshwarwa selemo le selemo ho tlotla le ho keteka dintho tse ikgethang tseo basebetsi ba rona ba barutehi ba di hlahisang ha ba ruta le ho sebedisa mekgwa e metjha. Dikgau di fanwa ka mekgahlelo e meraro: Kgau ya Boipabolo ba ho ruta ho Hlahellang, Kgau ya Boipabolo ba ho Ruta le Kgau ya Boipabolo ba ho Ruta ho Ikgethileng.

Nakong eo ho neng ho fanwa ka dikgau ka mokgwa wa marangrang ka la 12 Hlakubele 2020, Dr Deon van Tonder wa Lekala la Thuto o ile a fumana kgau e labalabelwang ke ba bangata bakeng sa boipabolo ba ho ruta.

Se hlahiswang ke dipatlisiso

Bomphato ba rona ba barutehi ke bona bao e leng baahlodi ba hantle ka ho fetisisa ba boleng ba dipatlisiso tsa rona le se hlahiswang ke mekgwa ya rona e metjha ya ho etsa dintho. Ba bontsha hore ba tjhaela seo monwana ka ho phatlalatsa dihlooho tsa rona masedinyaneng a hlahlojwang ke barutehi ba bang le ho mema barutehi ba rona le baithuti ba seng ba fumane mangolo hore ba fane ka dithaloso dibokeng tse nkwang di tshwaneleha. Baithuti ba fumaneng mangolo a Master's le PhD ke ntho e nngwe ya dikala tsa bohlokwa tsa boleng.

Theibole e latelang e netefatsa hore boleng le bongata ba dipatlisiso NWU bo tswela pele ho ntlafala.

Se hlahisitsweng ke dipatlisiso ka 2019 (khaphithale ya mahlale)

Dihlooho tsa masedinyana	1 233,18
Diboka tse tshwerweng	118,75
Dibuka le dikgaolo	189,22
Palo kakaretso ya dihlooho tse tshwanang tse hatisitsweng	1 541,15
Dikri tsa Master's tse abilweng	798
Master's ya dipatlisiso	574,87
Master's ya dipatlisiso e hlahlobilweng	574,87
Dikri tsa Doctorate tse abilweng	314
Dikri tsa Doctorate tse hlahlobilweng	942
Dintho tse hlahlobilweng tse hlahisitsweng ke dipatlisiso	3 058,02
Ba entseng dipatlisiso ka mora ho fumana lengolo la doctorate	231
Diyuniti tsa dingolwa ho latela mosebetsi wa morutehi ka mong wa nako yohle	0,8

Bala ka ho eketsehileng ka se hlahiswang ke dipatlisiso tsa rona karolong ya kamoo re hlahisang boleng kgahlanong le leano la rona, e leng se matlafatsang khaphithale ya rona ya mahlale.

Dikgau tsa dipatlisiso le boqapi

Re keteka mosebetsi o boima wa batlisisi ba rona le se babatsehang seo ba se hlahisitseng ka ho fana ka dikgau tsa selemo le selemo tsa boipabolo ba dipatlisiso le boqapi, tse tshwarwang ha selemo sa dithuto se fela.

Ketekelong ya 2020 e neng e tshwere ka mokgwa wa marangrang ka lebaka la sewa, Moprofesa Marius Nel ya tswang Lekaleng la Theology o ile a thongwa e le mmatlisisi ya ka sehloohong ya etsang dipatlisiso ka ho fetisisa, ha Moprofesa Ruan Kruger ya tswang Lekaleng la Disaense tsa Bophelo bo Botle e bile mmatlisisi ya hlahellang ya etsang dipatlisiso ka ho fetisisa.

Moprofesa Marius Nel ya tswang Lekaleng la Theology o ile a thongwa e le mmatlisisi ya ka sehloohong ya etsang dipatlisiso ka ho fetisisa

Seo re batlang ho se finyella: Ho kena setjhabeng re le ba hlahisang boleng

Dilinki tse qalang tlasa mehato ya rona ya ho finyella boleng ke tsa seo re se kenyang le mesebetsi ya rona jwalo ka ha ho hlahisitswe dikarolong tse fetileng tsa tlaheho ena. Karolo e latelang ya mehato ya ho finyella boleng e na le seo re batlang ho se finyella, e leng se reretsweng ho hlahisa boleng ba nako e telele.

Ho tsepamisa mohopolo bokamosong ka tsela ena ho bolela hore ho tshwarella ke ntho ya bohlokwa ho seo re batlang ho se finyella. Ka mora ho hlokomela ditlhoko tsa hona jwale le tse mahareng, ho lokela ho sale dikhaphithale tse lekaneng bakeng sa ho sebediswa ho hlahisa boleng nakong e tlang.

Botsitso ditjheleteng ke mohlala o motle wa seo re batlang ho se finyella se tshehetsang ho tshwarella ha rona. Ha NWU e tsitsitse ditjheleteng, re ba boemong ba ho hlahisa dintho tse ding tseo re batlang ho di finyella, tse kang ho ntsha baithuti ba fumaneng mangolo ba nang le ditsebo e le hore ba ntlafatse moruo o thehilweng tsebong ya naha.

Ha re bua ka baithuti ba fumaneng mangolo ba nang le ditsebo, re bua ka ba hlomeletsweng bakeng sa mehla ena ya tshebediso ya dintho tsa dijithale le Phetoho ya Bone ya Indasteri, tabeng

ya dintho tsa tekjiniki le ho latela ditsebo tse kang ho nahana ka mokgwa o tjhatsi le ho rarolla mathata ka kopanelo.

Ntho e nngwe ya bohlokwa eo re batlang ho e finyella ke ho fumana ditharollo tsa mathata a sebele bophelong tse matlafatsang diphetho tsa dipatlisiso tsa rona le boqapi.

Karolo ya boraro ya kgubu ya kgwebo ya rona, e leng dipuisano le setjhaba, le yona e hlahisa seo re batlang ho se finyella ka ho hlomella batho hore ba ntlafatse maphelo a bona ka tsela e tshwarellang.

MOPROFESA DAN KGWADI
MODULASETULO WA SENATE

“

“Ntho eo re nnileng ra e beha ka pele ho tsohle nakong ena ya tlokotsi ya Covid-19 e bile ho tshehetsa baithuti e le hore ba tsele pele ka dithuto tsa bona ka mekgwa e molemo ka ho fetisisa e sebetsang maemong ana a sa tlwaelehang.”

“Ka ho tshwanang, ha ho tluwa ho basebetsi ba rona, boiteko ba yunivesithi e bile ba ho lebisa tlhokomelo tabeng ya hore ba dule ba bolokehile mme ba nne ba tshehetse kgwebo ba le malapeng.”

- Moprofesa Robert Balfour, letsoho la motlatsi wa motjhansele bakeng sa ho ruta le ho ithuta

”

Bona hore na re hlahloba jwang, ho atolosa le ho fetoha

Babatlisisi ba tataisa sehlopha ho lwantsha Covid-19

Nakong eo ho neng ho kginwe ditshebeletso le metsamao ka thatathata, Lefapha la Bophelo la Leboya Bophirima (North West Department of Health [NWDoH]) le ile la ikopanya le sehlopha sa babatlisisi sa NWU ho kopa thuso mabapi le ho lwantsha sewa sena.

Moprofesa Petra Bester o ile a hokahanya sehlopha se hlomphehang sa barutehi, babatlisisi le ditsebi sa NWU hore se fane ka boeletsi le ho thusa lefapha.

Mosebetsi wa sehlopha e ne e le hore se bone esale pele hore na vaerase e tla ama profinse jwang (ho shebela pele ha lefapha la mafu a sewa) e le hore mmuso wa profinse o sebedise tjhelete le disebediswa ka tsela e molemo ka ho fetisisa. Se ile sa boela sa etsa dathabeisi sebakeng se le seng ho hlwaya dibaka tseo matshwao a bonahalang ho tsona molemong wa ho etsa diteko le ho hlahloba batho.

.....
Moprofesa Petra Bester, motsamaisi wa Africa Unit for Transdisciplinary Health Research (AUTHeR), o ile a etella pele sehlopha sa NWU sa ditsebi tse ileng tsa thusa Lefapha la Bophelo la Leboya Bophirima.